

FRANZ SPIRAGO

ZÁZRAK
SVÄTEJ
OMŠE

ZÁZRAK
SVĚTEJ
OMŠE

FRANZ SPIRAGO

ZÁZRAK
SVÄTEJ
OMŠE

Z nemeckého originálu *Das Wunder des heiligen Messopfers*, 1935

Vydal: © Zachej.sk, 2019

Preklad: © Rastislav Nemec

Grafika: © Bookwork

Redaktorka: PhDr. Zuzana Ring

Jazyková korektúra: Mgr. Martina Bodnárová, PhD.

Nihil obstat: Mons. Gabriel Ragan

Imprimatur: Mons. Bernard Bober, arcibiskup – metropolita,
ABÚ Košice – Prot. č. 42/19, 18.1.2019

Použité citácie:

Sväté písmo – oficiálny katolícky preklad (SSV, 2016),

Katechizmus Katolíckej cirkvi (SSV, 2017),

Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu (SSV, 2008).

ISBN: 978-80-8211-080-0

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovat' v akejkoľvek podobe alebo akýmkoľvek spôsobom (elektronicky, mechanicky, fotokópiami alebo iným spôsobom) bez súhlasu vlastníka autorských práv.

PÁR SLOV K VYDANIU TEJTO KNIHY

Tie najväčšie zázraky máme občas rovno pod nosom. Chodíme okolo nich, no nijako nás nezaujmú. Pozeráme na ne, no nevidíme ich. Nevidíme ich také, aké v skutočnosti sú.

V istej pasáži evanjelia (Mk 11,27 – 33) prišla za Ježišom elita národa s otázkou: „Akou mocou toto robíš?“ Alebo: „Kto ti dal moc, aby si toto robil?“ (Mk 11,28). Veľkňazi, zákonníci a starší chceli od Ježiša, aby im niečo dokazoval. On ich však do minúty vyriešil jednoduchou protiotázkou: „Jánov krst bol z neba či od ľudí?“ (Mt 11,30). Veľkňazi proste nemali dosť síl na pretláčanie sa s Božou múdrosťou. No všimnime si ešte niečo: títo muži si nechceli poštvať ľud proti sebe z dôvodu, že by neuznali Jána Krstiteľa za Božieho pro-roka; no v tejto konkrétnej chvíli nemali žiaden problém s tým, že neuznávali božstvo samotného Ježiša Krista. Ježiš bol až príliš ľudský, príliš obyčajný, aby sa vtesnal do ich predstáv o Mesiášovi.

Neopakuje sa tento vzorec správania aj dnes? Či to nie je tak, že ten kúsok konsekrovanej hostie je pre nás až príliš obyčajný na to, aby bol v ňom prítomný Boh? Môžeme vôbec obsiahnuť toto mystérium? Na priblíženie sa k tajomstvu Eucharistie potrebujeme dar živej viery. Vieru však živí a pomáha jej rásť aj niečo také obyčajné, ako je prehlbovanie poznania.

Hoci bol Spiragov text napísaný už pred takmer 100 rokmi, celkom určite nie je neaktuálny, najmä nie vo svetle faktu, že Eucharistia bola ustanovená pred viac ako 2 000 rokmi. Spirago čerpal z Tridentského (Rímskeho) katechizmu, ktorý svojou autoritou potvrdil pápež Pius V.. Za ovocie Druhého vatikánskeho koncilu možno považovať i Katechizmus Katolíckej cirkvi, podpísaný Jánom Pavlom II.. Keďže knihu sprístupňujeme dnes, na miestach, kde to bolo vhodné, sme citácie z Tridentského katechizmu doplnili podľa aktuálneho znenia Katechizmu Katolíckej cirkvi (KKC).

Nech Duch Svätý otvorí oči nášho srdca, aby sme spoznali Boha tam, kde je prítomný. Skutočne a úplne. Verím, že k tomu prispejú aj stránky tejto knihy.

Zuzana Ring,

vydavateľstvo Zachej.sk

PROSTRIEDKY MILOSTI

Kristus ustanovil pre veriacich rôzne prostriedky spásy. Chcel ľuďom sprostredkovať všetky milosti, ktoré získal svojou smrťou na kríži. Týmito prostriedkami sú hlavne obeta svätej omše a sviatosti.

Nimi Ježiš Kristus ako milosrdný Samaritán leje svoj olej na naše rany. Prostriedky milosti sú takpovediac potoky, ktorými nám božský Spasiteľ posielal svoje milosti získané na kríži (sv. Bonaventúra). Pánov bok na kríži bol prebodnutý, z neho ako z prameňa vyvierajú všetky milosti Cirkvi (sv. Augustín). Každá milosť pre Cirkev znamená kvapku preliatej Kristovej krvi (biskup Martin). A keďže tieto prostriedky milosti odovzdávajú veriacim milosti prýščiace z kríža, Cirkev si pri vysluhovaní týchto prostriedkov dopomáha znamením svätého kríža.

USTANOVENIE A PODSTATA SVÄTEJ OMŠE

Na pamiatku vyslobodenia Židov z egyptského otroctva im Boh prikázal, aby každý rok zabíjali veľkonočného baránka. Podobne aj na pamiatku Ježišovej smrti na kríži a na vykúpenie človeka z otroctva diabla Boh chcel, aby človek slávil ešte výnimočnejšiu obeť (Tridentský koncil 22, 1).¹ Keďže táto obeť nám mala pripomínať Ježišovu smrť na kríži, Ježiš ju ustanovil deň pred svojím horkým umučením. Veriaci nemohli byť prítomní pri tejto Kristovej obete na kríži. Preto sa Kristus postaral o to, aby mohli byť prítomní aspoň pri tejto obnovennej obete a aby mohli získať rovnaké zásluhy, ako keby osobne stáli priamo pod krížom (Cochem).

¹ KKC 1066: V symbole viery Cirkev vyznáva tajomstvo Najsvätejšej Trojice a tajomstvo jej vôle podľa jej „dobrotivého rozhodnutia“ (Ef 1,9) o celom stvorení: Otec uskutočňuje „tajomstvo svojej vôle“ tak, že dáva svojho milovaného Syna a svojho Svätého Ducha na spásu sveta a na slávu svojho mena (pozn. vyd.).

1. Spasiteľ ustanovil pri Poslednej večeri nekrvavú obeť. Tým obnovil svoju obeť na kríži a sprostredkoval svoje zásluhy všetkým ľuďom. Pri tejto večeri premenil chlieb na svoje telo a víno na svoju krv a podával ich učeníkom, aby z nich jedli a pili.

Len čo im Ježiš umyl nohy, posadil sa k stolu, vzal do svojich rúk chlieb, pozdvihol oči k nebu, vzdával vďaky, žehnal ho, lámal a dával svojim apoštolom hovoriac: „Vezmite a jedzte, lebo toto je moje telo.“ Učeníci si z neho brali. A keď dojedli, vzal Ježiš do svojich rúk kalich s vínom, rovnako vzdával vďaky, žehnal ho a dával svojim učeníkom hovoriac: „Vezmite a pite: lebo toto je moja krv, krv novej a večnej zmluvy (tajomstvo viery), ktorá sa vylieva za vás a za mnohých na odpustenie hriechov. Toto robte na moju pamiatku.“

Hoci sa chlieb a víno premenili na Ježišovo telo a krv, ich vonkajšia podoba ostala nezmenená.

Kristovo telo teda nevyzeralo ako ozajstné ľudské mäso, ale zachovalo si výzor chleba. Ponechalo si vôňu, chuť, váhu i farbu a ďalšie vlastnosti, aké má chlieb. Podobne aj Kristova krv nevyzerala ako krv. Nebola teda červená, ale zachovala si vzhľad vína: vôňu, chuť, váhu, farbu i ďalšie atribúty vína. Môžeme teda povedať, že Kristus premenil *podstatu* chleba a vína, nie podobu a výzor chleba a vína.

Slovami „toto robte na moju pamiatku“ dal Kristus apoštolom a tým, čo ich budú nasledovať, príkaz i moc, aby aj oni naďalej prinášali túto presvätú obeť (Tri-

dentský koncil 22, 1).² Keď Kristus dal dvanástim apoštolom svoje telo, aby ho jedli, a svoju krv, aby sa z nej napili, nariadil im, aby od tej chvíle namiesto obety zvierat obetúvali Bohu jeho samého (sv. Gregor Nysenský). Túto obetu prinášali už oddávna svätí apoštoli a po nich aj tí, čo ich nasledovali – biskupi a kňazi.

Kresťania sa už od čias apoštolov vedno schádzali na lámaní chleba,³ najmä v nedel'u.⁴ Sv. Pavol vo svojich listoch často píše o „žehnaní kalicha“ či o „pití kalicha“, spomína „požehnávanie chleba“ a jeho „lámanie“.⁵ A hovorí: „My (kresťania) máme oltár, z ktorého nemajú právo jesť tí, čo slúžia stánku...“ (Hebr 13,10) – mal na mysli židov. Sv. apoštol Ondrej údajne povedal prokonzulovi, ktorý ho nabádal k obetovaniu modlám, tieto slová: „Každý deň obetujem všemohúcemu a pravému Bohu na oltári. Nie však mäso zvierat ani krv baranov. Obetujem mu krv nepoškvrneného Baránka. A hoci celé zhromaždenie veriacich pojedá presväté telo tohto Baránka, ono ostáva neporušené a živé.“ Sv. Justín (okolo roku 150) vo svojom prvom obrannom

² KKC 1356: Ak kresťania už od začiatku slávia Eucharistiu, a to v podobe, ktorá sa napriek veľkej rozdielnosti čias a liturgii v podstate nezmenila, je to preto, lebo vieme, že nás viaže Pánov príkaz, ktorý dal v predvečer svojho umučenia: „Toto robte na moju pamiatku“ (1 Kor 11, 24 – 25) (pozn. vyd.).

³ Porov. Sk 2,42

⁴ Porov. Sk 20,7 a 11

⁵ Porov. 1 Kor 10,16; 1 Kor 11,26

spise rímskemu cisárovi spomína, ktoré hlavné časti má táto kresťanská obeta: najprv prichádza na rad čítanie a vysvetľovanie Svätého písma, obetovanie chleba a vína, premenenie obetných darov a hneď nato sväté prijímanie (Spirago, Beispiele). Keď viedli sv. pápeža Sixta na smrť, údajne sa za ním ponáhlal sv. Vavrinec a skríkol naňho: „Svätý otče, odchádzaš bezo mňa a ani ťa netrúpi, že bez mojej služby nebudeš môcť prinášať najsvätejšiu obetu!“⁶ (r. 258). Aj najstarší cirkevní otcovia spomínajú túto najsvätejšiu obetu. Sv. Irenej (†202), lyonský biskup, píše: „Obetou Novej zmluvy sa myslí Posledná večera nášho Pána. Kristus ju ustanovil ako sviatosť a zároveň ako obetu. Cirkev túto obetu prináša do celého sveta.“ Sv. Cyprián (†258), kartáginský biskup, píše: „Kňazi prinášajú v kostoloch najsvätejšiu obetu práve tak, ako to učinil sám Kristus.“ Ďalej hovorí: „Prinášame túto najsvätejšiu obetu v každom čase. Nezáleží, či práve vládne prenasledovanie alebo panuje mier. Pripravujeme tak veriacich, aby sami seba prinášali Bohu ako obetu zmierenia.“ Pápež Lev Veľký hovorí: „Obeta Kristovho tela a krvi nahrádza všetky doterajšie starozákonné obety.“ Aj početné nákrasy na stenách v katakombách nám pripomínajú, že sa táto obeta slávila často. Vďaka najstarším liturgiám a liturgickým knihám sa nám zachovali modlitby, ktoré sa prednášali pri najsvätejšej obete. A spolu s nimi aj rôzne pred-

⁶ Sv. Vavrinec Rímsky (†258) bol diakon a asistoval pri bohoslužbách, preto v týchto slovách myslí svoju diakonskú pomoc (pozn. prekl.).

pisu, ako ju sláviť. Okrem toho sa uchovali oltáre, kalichy a omšové rúcha z najstaršej doby, niektoré z nich sa používajú až podnes (drevený oltár, na ktorom sv. Peter a po ňom aj ďalší pápeži až po pápeža Silvestra takmer tri storočia prinášali túto najsvätejšiu obeť). Načo by boli všetky tieto predmety, ak by sa žiadna takáto obeť svätej omše nikdy v skutočnosti nekonala? Aj tak na túto svätú obeť mnohí bludári znova a znova útočili, takmer až do 10. storočia.

Túto obeť predpovedal už Starý zákon, mnohé predobrazy, ale aj proroctvá. Aj mnohé obety používané v Starom zákone boli predobrazmi tejto skutočnej obeti (sv. Augustín). Napríklad Ábelova obeť, v ktorej Boh našiel svoje zalúbenie,⁷ pretože ju prinášal vo viere v budúceho Spasiteľa a jeho obeť.⁸ Ďalej Abraháмова obeť, keď z poslušnosti Bohu bol pripravený obetovať svojho jediného syna Izáka na vrchu Moria a neprelial pri nej ani len kvapku krvi.⁹ Ďalej si spomeňme na obeť Melchizedecha (v preklade: kráľa spravodlivosti), ktorý bol kráľom Salemu (t. j. kráľom pokoja). Ten priniesol Bohu obeť chleba a vína.¹⁰ Všetky tieto tri príklady sa spomínajú pri svätej omši, hneď po premenení. Kňaz prosí Boha, aby láskavo zhliadol na jeho obeť tak, ako milostivo prijal obeť Ábela, Abraháma (Izáka) či veľkňaza Melchizedecha. Aj

⁷ Porov. *Gen* 4

⁸ Porov. *Hebr* 11,4

⁹ Porov. *Gn* 22

¹⁰ Porov. *Gn* 14

proroctvá ohlasovali túto obeť svätej omše. Už Dávid predpovedal, že Spasiteľ bude kňazom naveky podľa radu Melchizedechovho,¹¹ ktorý – ako je známe – priniesol obeť chleba a vína. Rovnako prorok Malachiáš ohlasoval túto budúcu obeť svätej omše židom, ktorí po návrate z vyhnanstva nesprávnym spôsobom prinášali obeť. Hovoril k nim takto:

„Nemám vo vás zalúbenie – hovorí Pán zástupov – a neprijmem obeť z vašich rúk. Lebo od východu slnka až po západ je veľké moje meno medzi národmi a na každom mieste budú obetovať a budú prinášať môjmu menu čistú obeť, lebo je veľké moje meno medzi národmi, hovorí Pán zástupov...“ (*Mal 1,10 – 11*).

2. Túto obeť, ktorú Kristus ustanovil pri Poslednej večeri, nazývame svätá omša alebo obeť pri svätej omši.

Počas prvých kresťanských storočí sa zaužíval zvyk, podľa ktorého ešte pred začiatkom slávenia obety svätej omše odišli z kostola katechumeni pripravujúci sa na krst a s nimi aj všetci kajúnci. Presnejšie povedané, mali odísť po zvolaní: „Ite, missa est!“, tzn.: „Hľa, naša misia, naše poslanie sa začína!“ Na základe historických prameňov vieme doložiť, že tieto slová sa zvykli používať pri prepúšťaní zhromaždenia. Slová mali teda význam: „Zhromaždenie sa rozpúšťa!“ A tak sa stalo, že sa toto prepustenie prítomných kvôli následne kona-

¹¹ Porov. Ž 110,4

nej obete nazvalo termínom „missa“. Niektorí sa nazdávajú, že v tomto zvolaní sa ukrýva nasledujúci význam: „*Ite, mysterium sacrum est.*“, čo znamená: „Hľa, začína sa sláviť najsvätejšie tajomstvo (*mysterium* = tajomná bohoslužba), na ktorom sa nepokrstení nemôžu zúčastňovať. Slovo *missa* teda pozostáva z dvoch skratiek. Na jednej strane slovíčko *missa* môže mať ten význam, že pri vyslovení slov premenenia Boží Syn je zoslaný z neba (sv. Tomáš Akvinský). Veriaci ho následne cez kňaza a ten zasa prostredníctvom anjelov *posielajú* zo zeme do neba. „Najprv Boh posielal svojho Syna k nám na oltár, potom Cirkev posielala toho istého Krista k Otcovi, aby sa prihováral za nás, hriešnikov“ (sv. Bonaventúra). Výraz „*hostia missa est*“ (obetný dar – hostia je poslaná) nachádzame viackrát v prastarých liturgických knihách. Slovo „missa“ používal už aj pápež Pius I. (okolo r. 141). Veľmi často sa vyskytuje aj v dielach sv. Augustína a sv. Ambróza.

Obeta svätej omše je stredobodom celej katolíckej bohoslužby. Mnohé sviatosti a sväteniny sa vysluhujú len v rámci slávenia svätej omše. Práve táto svätá obeta sa má k zvyšku bohoslužby asi tak ako drahokam na prstene k svojej kovovej obruči (Hurter). Je ako more, v ktorom sa vytvára prúd milosti zozbieraný z obete na kríži, odkiaľ sa potom cez sviatosti ako cez nejaké potôčiky dostáva k ľuďom. Svätá omša je sťa denne na obzor vychádzajúce slnko milosti, ktorého biele, svetlé lúče sa vo sviatostiach lámu na sedem svetiel a spoločne vytvárajú zlatý oblúk pokoja, ktorý spája hojnosť neba s chudobou a úbohosťou zeme (Gíhr). Svätá omša pre-